

Ystads kommun

FÖRSTUDIE TILL GRÖNPLAN

FÖR YSTADS KOMMUN

Dokumentinformation

Medverkande	<p>Projektansvarig Fabian Christensson, projekt- och gatuchef</p> <p>Inre arbetsgrupp: Therese Waldehov, landskapsarkitekt och projektledare Andrea Nowag, kommunekolog Malin Jansson, landskapsarkitekt Cilla Persson, parkchef</p> <p>Per Blomberg, extern konsult</p> <p>Yttre arbetsgrupp: Berörda tjänstepersoner från kommunens förvaltningar</p> <p>Referensgrupp: Berörda tjänstepersoner från kommunens förvaltningar</p> <p>Tjänstemannastyrgrupp: samhällsbyggnadschef, projekt- och gatuchef, teknisk chef, fastighetschef och stadsbyggnadschef.</p>
Dokumentet gäller för	Samhällsbyggnadsnämnden
Gäller fr o m – t o m	Ej aktuellt
Fastställd av	Ej aktuellt
För revidering ansvarar	Ej aktuellt
Ärendenummer	SAM 2017/154 SAM 2022/89
Ansvarig för uppdatering	Ej aktuellt

Innehåll

1. Inledning	5
1.1 Bakgrund	5
1.2 Syfte	5
1.3 Omfattning	6
1.4 Avgränsningar	6
1.5 Begrepp och definitioner	7
2. Grönplan	10
2.1 Definition	10
2.2 Status	10
2.3 Funktion	10
2.4 Internationella och nationella mål och lagar	11
2.5 Kommunala mål och strategier	13
3. Organisation	16
3.1 Övergripande organisation	16
3.2 Behov av interna resurser	18
3.3 Behov av externa resurser	18
4. Budget	19
4.1 Interna kostnader	19
4.2 Externa kostnader	19
5. Tidplan	20
5.1 År 2022	20
5.2 År 2023 kunskapsinsamling	20
5.3 År 2024 fortsatt kunskapsinsamling samt förankring av grönplan 20	
5.4 År 2025 förslag till grönplan	21
5.5 År 2026 samråd och antagande av grönplan	21
6. Underlag	22
6.1 Befintligt interna underlag	22
6.2 Befintliga externa underlag	23
6.3 Behov av kompletterande underlag	25
7. Kommunikation	26
7.1 Översikt av intressenter, aktörer och samarbetspartners	26

7.2	Riktlinjer för dialog med allmänheten	27
7.3	Kunskapshöjande aktiviteter.....	27
7.4	Kommunikationsplan	27

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Ystads kommun har stora värden kopplade till vegetationsklädda ytor och vatten vilket brukar sammanfattas som grön- och blåstrukturen. För att förvalta och utveckla dessa värden på bästa sätt har olika strategiska dokument tagits fram som naturvårdsprogram, grönstrukturprogram för staden och översiktsplan. Kommunen har ett grönstrukturprogram som antogs 2011 som ett tillägg till Översiktsplan 2005 och som nu är inaktuellt. Programmet från 2011 omfattade tätorten Ystad och delar av kustremsan, men inte Ystad kommuns landsbygd och övriga tätorter. Tidsperspektivet för grönstrukturprogrammet var 10 år och det finns behov av att ta fram ett nytt program som tar ställning till de utmaningar som vi har idag kring klimat- och hållbarhetsfrågor, hur ny kunskap kring ekosystemtjänster och kring grön infrastruktur kan tillämpas och hur mark för grön- och blåstruktur kan säkerställas i avvägningar med andra samhällsintressen.

Kommunen genom samhällsbyggnadsförvaltningen tog därför beslut om att ta fram ett rekreation- och grönstrukturprogram år 2017 men uppstarten har dragit ut på tiden. I slutet av 2021 gjordes en ansökan till Länsstyrelsen för LONA-bidrag för att kunna ta fram en förstudie inför uppstarten av en grönplan som det strategiska dokumentet nu valts att kallas. Ansökan beviljades och i början av 2022 beslutade samhällsbyggnadsnämnden att genomföra en förstudie till grönplan. Förstudien har genomförts av en arbetsgrupp med landskapsarkitekter Malin Jansson och Therese Waldehov som samordnare, kommunekolog Andrea Nowag och parkchef Cilla Persson samt med stöd av extern konsult, Per Blomberg, EKID. Under arbetet med förstudien har två workshops anordnats med inbjudna representanter för olika berörda nämnder och förvaltningar. Workshopen den 5 maj 2022 kretsade kring frågan varför kommunen behöver en grönplan. Workshopen den 9 juni 2022 handlade mer om hur en grönplan kan genomföras och vilka resurser som behövs. Minnesanteckningar från workshops finns som bilaga till förstudien.

1.2 Syfte

Syftet med grönplanen är att arbeta fram ett underlag som möjliggör ställningstaganden för vilka kvaliteter som ska gälla för grönstruktur i Ystad, att underlätta avvägningar mellan olika anspråk på mark- och vattenområden i den

fysiska planeringen och att möjliggöra ställningstaganden för skötsel och utveckling. Grönplanen syftar också till att:

- Skapa en gemensam vision och målbild för blå- och grönstruktur inom kommunen.
- Utgöra underlag för beslut i olika ärenden som berör grön- och blåstrukturen.
- Underlätta verksamhetsplaneringen framöver genom att målen som tas fram kan användas vid planering och uppföljning.
- Vara ett fakta- och planeringsunderlag i kommunens samhällsplanering och vara vägledande vid beslut om långsiktigt hållbar utveckling.
- Ge riktlinjer för kvaliteter i den fysiska planeringen.
- Initiera åtgärder som stärker kvaliteten för grön- och blåstrukturen.
- Peka ut behov av fortsatt arbete såsom vilka handlingsplaner och program som behöver tas fram för att nå de uppsatta målen.

1.3 Omfattning

Grönplanen omfattar hela Ystads kommun men behöver fördjupas för kommunens tätorter. Fokus för åtgärder ligger på kommunal mark men för att kunna göra avvägningar i olika ärenden och för att se samband i landskapet behöver även förutsättningar dokumenteras och analyseras för privat mark. Detta kan också vara ett stöd för åtgärder som privata markägare vill genomföra, t ex anläggande av våtmarker. Grönplanen behöver även samordnas med grannkommunernas grönplanering samt med regionplanen och länsstyrelsens planeringsunderlag för grön infrastruktur och friluftsliv. Framst omfattar grönplanen vattenområden och vattendrag samt markområden som permanent är vegetationsklädda, men även åkermark har viktiga ekosystemtjänster som behöver behandlas i grönplanen. Grönplanen kommer även att omfatta havsområdet och dess marina värden.

1.4 Avgränsningar

Grönplanen ska vara ett paraplydokument för en rad strategiska områden som berör friluftsliv, rekreation, naturvård, landskapsbild, det gröna kulturarvet och det som övergripande brukar kallas för ekosystemtjänster. Grönplanen utgör ett viktigt underlag för översiktsplanen och kan kopplas till andra strategiska självständiga dokument som friluftslivsplan, kulturmiljöplan, dagvatten- och

skyfallsplan, trädplan med flera. Grönplanen redovisar förutsättningarna för grön- och blåstrukturen och hur dessa bäst utvecklas. Eventuella avvägningar med andra samhällsintressen har inte gjorts här utan sker i översiktsplanen.

Under arbetet med grönplanen finns det också möjlighet att ta fram kompletterande underlag och analyser för att kunna presentera ett mer heltäckande underlag för avvägningar i den fysiska planeringen, ärendehantering och strategiska beslut. Som stöd i arbetet har kommunen använt Boverket och Naturvårdsverket nationella handledning för grönplanering samt Havs- och vattenmyndighetens havsplan. Havet är en viktig del av kommunens blåstruktur och för att få en helhetsbild av grön- och blåstrukturen sammanställs kunskap om de marina värdena. I det kommande arbetet med grönplanen är dock inte ambitionen att ta fram nytt material för havsområdet.

1.5 Begrepp och definitioner

Allmän platsmark

Allmän plats är en gata, en väg, en park, ett torg eller ett annat område som enligt en detaljplan är avsett för ett gemensamt behov. Allmän platsmark är den mark som tillhör alla.

Allmänt tillgänglig grönyta

Allmänt tillgänglig grönyta utgör en delmängd av den totala grönytan. Omfattar sådana grönytor som allmänheten med hänsyn till ägoförhållanden och markanvändning har rätt att beträda och nyttja oavsett tid på året. Gäller i huvudsak offentligt ägd eller förvaltd mark men även grönytor på privatägd mark omfattas om de anses vara tillgängliga på allemansrättslig grund.

Biologisk mångfald

Biologisk mångfald är variationsrikedomen bland levande organismer av alla ursprung, inklusive från bland annat landbaserade, marina och andra akvatiska ekosystem och de ekologiska komplex i vilka dessa organismer ingår; detta innefattar mångfald inom arter, mellan arter och av ekosystem. (Definition enligt FN:s konvention om biologisk mångfald.)

Blåstruktur

Blåstruktur är den övergripande vattenstrukturen i form av hav, sjöar, vattendrag, kanaler etc.

Ekosystem

Med ekosystem menas allt levande och dess livsmiljö (biotisk och abiotisk) inom ett område.

Ekosystemtjänster (EST)

Ekosystemtjänster är alla produkter och tjänster som naturens ekosystem ger människan och som bidrar till vår välfärd och livskvalitet. Pollinering, naturlig vattenreglering och naturupplevelser är några exempel. Det finns fyra kategorier av ekosystemtjänster: försörjande, kulturella, reglerande och stödjande.

Friluftsliv

Friluftsliv är vistelse utomhus i natur- och kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling.

Försörjande ekosystemtjänst

Exempel på försörjande ekosystemtjänster är spannmål, dricksvatten, trävirke och bioenergi.

Grönområde

Begreppet grönområden är ett samlingsnamn för alla vegetationsklädda ytor, både i stadens parker och utanför i natur- och kulturlandskapet. Oftast inkluderas vattenområden i begreppet och ibland används begreppet grön- och blåområden.

Grönplan

Grönplanen är kommunens eller regionens strategiska dokument för hur grönstrukturen ska utvecklas och förvaltas. Grönplanen är ett sektorsintresse som i den översiktliga planeringen skall samordnas med bebyggelse- och trafikstrukturernas utveckling. Grönplanen sammanfattar en rad olika ämnesområden i grönplaneringsfamiljen som naturvård, friluftsliv, vattenkvalitet, landskapsbild och det gröna kulturarvet för att ge en samlad bild inför avvägningen med bebyggelse- och trafikinfrastruktur.

Grönstruktur

Grönstruktur är de samband och strukturer som finns i landskapet kopplat till de gröna värdena. Det gäller bland annat möjligheter för djur att röra sig i landskapet och för både djur och växter att sprida sig och utbyta genetiskt material med andra djur och växter. Det gäller även för människor att kunna förflytta sig i landskapet för rekreation och upplevelser. Strukturen kan även handla om ekosystemtjänster som sker på vissa platser men påverkar andra som rening av vatten men det kan också handla om kulturella samband mellan platser.

Grönstråk

Grönstråk är sammanhängande stråk i bebyggelsen, kopplade samman fysiskt eller visuellt som omges eller ligger i anslutning till vegetation och/eller vatten.

Grönyta

Grönytor är alla typer av ytor som bygger upp den samlade grönstrukturen inom tätortsgränsen, såsom allmänna parker och öppna gräsytor samt andra träd- eller gräsbevuxna ytor, vid byggnation överblivna gröna ytor (impediment), villaträdgårdar, gröna ytor mellan flerbostadshus eller industribyggnader och även gröna stråk mellan vägar etc. Grönyta sönderfaller vidare i underkategorierna öppen mark och skog.

Kulturella ekosystemtjänster

Exempel på kulturella ekosystemtjänster är rekreation, friluftsliv, pedagogik och forskning.

Reglerande ekosystemtjänster

Exempel på reglerande ekosystemtjänster är vattenrening, pollinering, erosionsskydd och flödesutjämning.

Resiliens

Resiliens eller motståndskraft förmågan hos ett system att hantera och återhämta sig mot olika typer av störningar, så att viktiga funktioner som systemet tillhandahåller inte går förlorade. Ett system kan vara ett ekosystem, ett samhälle, en ekonomi eller en stad. Det kan handla om en skogs förmåga att återhämta sig efter en storm eller en brand, eller ett samhälles förmåga till återhämtning efter naturkatastrofer.

Stödjande ekosystemtjänster

Stödjande ekosystemtjänster anses ibland vara förutsättning för de andra tre kategorierna av ekosystemtjänster och ibland som en egen kategori, omfattar t ex biologisk mångfald, fotosyntes, näringscykeln och vattencykeln.

2. Grönplan

2.1 Definition

Boverket definierar grönplan som ”ett strategiskt dokument som tas fram i syfte att synliggöra, främja och utveckla grönstrukturens mark- och vattenmiljöer och är ett användbart verktyg i arbetet med hållbar samhällsplanering” i den nationella vägledningen som kom 2022. Det finns en rad andra namn för denna typ av strategiskt dokument, som grönstrukturprogram, grönstrategi eller ekosystemtjänststrategi, men grönplan har valts som förslag till samlande namn för denna typ av dokument. Grönplanen är det strategiska dokumentet, som kan bestå av flera delar, och grönplanering är det löpande arbetet med grönstrukturens utveckling.

2.2 Status

Grönplanen är ett styrdokument för kommunens arbete med grönplanering. Beroende på inriktning, ambitionsnivå och omfattning kan grönplanen antas av en nämnd, av kommunstyrelse eller av kommunfullmäktige. Det vanligaste för den kommunövergripande grönplanen är att den antas av kommunfullmäktige då många olika förvaltningar berörs och kommunen önskar få en bred förankring av grönplanen. Det tidigare grönstrukturprogrammet från 2011 antogs som ett PM till översiktsplanen men som ett fristående dokument är det lättare att redovisa grönplaneringens ambitioner utan hänsyn till målkonflikter med andra samhällsintressen som måste beaktas i översiktsplanen.

2.3 Funktion

Grönplanen har främst tre funktioner som:

Ett kunskapsunderlag som beskriver hur grön- och blåstrukturen ser ut, vilka kvaliteter den har och hur den samverkar i olika strukturer och samband.

Ett planeringsunderlag för fysisk planering som ger en samlad strukturbild för bevarande och utveckling av grön- och blåstrukturen.

Ett strategiskt dokument som ger visioner, mål och riktlinjer för den långsiktiga politiska inriktningen men också utgör underlag för beslut i den löpande kommunala ärendehantering.

Dessa tre funktioner kan presenteras som ett samlat dokument eller delas upp i olika delar. Ett kunskapsunderlag behöver inte antas politiskt och kan med fördel vara ett mer levande dokument som uppdateras regelbundet. Planeringsunderlaget för fysisk planering behöver anpassas till arbetet med den översiktliga planeringen i planeringsstrategi eller översiktsplan. De övergripande visionerna, målen och riktlinjerna har en längre giltighet och behöver inte uppdateras lika ofta som de andra delarna. Grönplanen behöver kompletteras med handlingsplaner för genomförande som är kopplad till kommunens budgetarbete och har av naturliga skäl en kortare genomförandetid.

2.4 Internationella och nationella mål och lagar

Grön- och blåstrukturen är viktiga vilket återspeglas i nationella lagstiftning och nationella mål samt i internationella överenskommelser.

Internationella styrande dokument

Sverige blir alltmer beroende av omvärlden och de internationella ställningstaganden som görs inom till exempel EU och FN. Hållbara utvecklingsmål (Sustainable Development Goals, SDG), även kallad 2030-agendan, är de globala mål för en mer hållbar utveckling, som föreslagits av Förenta nationerna och som den 25 september 2015 antogs av FN:s generalförsamling, under namnet Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development. För att motverka minskningen av den biologiska mångfalden utarbetade världens regeringar Konventionen om biologisk mångfald i Rio de Janeiro 1992. Alla EU-länder har anslutit sig till konventionen, Sverige gjorde det 1993. 2010 antogs Nagoyaprotokollet som är en uppföljning av konventionen om biologisk mångfald.

Den europeiska landskapskonventionens mål är en rikare livsmiljö där alla kan delta i utformningen. Dess medel är förbättrat skydd, förvaltning och planering av europeiska landskap. Den syftar också till att främja samarbetet kring landskapsfrågor inom Europa och till att stärka allmänhetens och lokalsamhällets delaktighet i det arbetet. Konventionen innefattar alla typer av landskap, både stad och landsbygd. Landskapskonventionen togs fram av Europarådet år 2000 och trädde i kraft 1 maj 2011 i Sverige efter ratificering av konventionen.

EU har antagit en Strategi för biologisk mångfald som har som mål att stoppa minskningen av biologisk mångfald till 2020. Strategin för grön infrastruktur är en viktig del i arbetet med att nå EU:s strategi för biologisk mångfald 2020.

Fågeldirektivet syftar till att bevara olika fågelarter och berör samtliga arter som förekommer inom EU. Art- och habitatdirektivet syftar till att skydda värdefulla naturtyper och arter samt dess livsmiljöer. Natura 2000 är beteckningen på EU:s nätverk av värdefulla naturområden. Nätverket syftar till att bevara arter och naturmiljöer som är skyddsvärda i ett europeiskt perspektiv. I Ystads kommun finns för närvarande 15 Natura 2000-områden som är helt eller delvis belägna inom kommunens gränser.

Vattendirektivet, eller ramdirektivet för vatten som det också kallas, syftar till att etablera en ram för enhetliga regler på EU-nivå för skydd av europeiska vatten; sjöar, vattendrag, kustvatten och grundvatten men dock inte hav. Direktivet fastslår att länderna ska arbeta på ett sätt i sin vattenförvaltning som utgår från avrinningsområden (naturens egna vattengränser) och inte från av människan konstruerade gränser.

Nationella styrande dokument

Sverige har antagit en lagstiftning som reglerar ambitionsnivåer för bland annat grönstrukturen och dess utnyttjande.

Miljöbalken trädde i kraft den 1 januari 1999 och innebar en skärpning av miljölagstiftningen. Huvudsyftet med miljöbalken är att främja hållbar utveckling och på så sätt tillförsäkra nuvarande och kommande generationer en god miljö.

I Skogsvårdslagen från 1993 har naturvårdens ställning stärkts i förhållande till tidigare lag. Avkastningskravet är jämställt med kravet på bibehållen biologisk mångfald i skogen. Skogen är en nationell tillgång som skall skötas så att den uthålligt ger en god avkastning samtidigt som den biologiska mångfalden bibehålls.

I Plan och bygglagen finns bestämmelser om planläggning av mark och vatten och om byggande. Bestämmelserna syftar till att, med hänsyn till den enskilda människans frihet, främja en samhällsutveckling med jämlika och goda sociala levnadsförhållanden och en god och långsiktigt hållbar livsmiljö för människorna i dagens samhälle och för kommande generationer.

Utöver lagstiftningen har riksdagen antagit 16 miljö kvalitetsmål som beskriver den kvalitet och det tillstånd för Sveriges miljö, natur- och kulturresurser som är ekologiskt hållbart på lång sikt. Naturvårdsverket ansvarar för uppföljningen av miljö kvalitetsmålen.

Tre viktiga etappmål för ekosystemtjänster i Sveriges miljömålsarbete:

- Senast år 2018 ska betydelsen av biologisk mångfald och värdet av ekosystemtjänster vara allmänt kända och integreras i ekonomiska

ställningstaganden, politiska avväganden och andra beslut i samhället där så är relevant och skäligt.

- Kommunerna ska senast år 2020 ha tillgång till en utvecklad metod för att ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.
- En majoritet av kommunerna ska senast år 2025 ta tillvara och integrera stadsgrönska och ekosystemtjänster i urbana miljöer vid planering, byggande och förvaltning i städer och tätorter.

Folkhälsomålet - En god hälsa för alla - är inte bara en jämlikhetsfråga utan också en viktig del i en hållbar samhällsutveckling. En dålig hälsa hos befolkningen är kostsamt för samhället. Omvänt kan en god hälsa hos medborgarna i en kommun ge ökad konkurrenskraft och tillväxt. Det övergripande målet för den svenska folkhälsopolitiken är att ”Skapa samhälleliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen”. Som utgångspunkt för arbetet har 11 folkhälsomål tagits fram.

2.5 Kommunala mål och strategier

Vision och kommunövergripande mål

Ystad kommuns vision som antogs inför mandatperioden 2019–2022 är:

Ystad är porten till framtiden och omvärlden. Här finns en god miljö för kreativa idéer och företagen verkar såväl lokalt som globalt. Vi har en mångfald av fritid, kultur och nyskapande aktiviteter. Här erbjuder vi attraktiva och havsnära boenden i allt från medeltida stadskärnan till den öppna landsbygden. Ystad är den lilla staden med de stora möjligheterna.

Mål- och resultatstyrning med sju övergripande mål antogs också inför mandatperioden 2019–2022. Målen är formulerade som ett framtida önskvärt tillstånd som kommunen vill uppnå. Mål 5 och 6 är särskilt relevanta för grönplanen.

Kommunövergripande mål:

Ystad ska vara en stark regional kärna i Skåne med en tydlig koppling till sitt omland. Vi använder varandras tillgångar som en gemensam resurs och skapar tillsammans hållbar utveckling, attraktivitet och tillväxt för hela Skåne.

1. Ystadsborna har goda möjligheter till inflytande. Boende, besökare och verksamma upplever god service och gott bemötande vid kontakt med kommunen.

2. Genom samverkan med andra kommuner och aktörer bidrar Ystads kommun till en stark regional utveckling.
3. Varje elevs bästa skola – en skola för alla och för var och en.
4. Stöd, vård och omsorg ges utifrån den enskildes behov och förutsättningar.
5. Kommunen växer genom attraktiva boendemiljöer, goda kommunikationsmöjligheter och ett framgångsrikt näringsliv.
6. Hållbara, attraktiva livsmiljöer och förutsättningar för en god jämlik hälsa och livskvalitet i hela kommunen.
7. Fler Ystadsbor har egen försörjning.

Översiktsplanen

I kommunens översiktsplan för hela kommunen från 2021 finns fem strategiområden för kommunens utveckling. Hållbarhetsperspektivet genomsyrar hela processen och utgår bland annat från FN:s globala hållbarhetsmål som brukar benämnas Agenda 2030. Nästan alla de 17 globala målen har koppling till grönplaneringen.

Det första strategiområdet ”möjligheter” berör bland annat god och jämlik hälsa där grön- och blåstrukturen spelar stor roll. Det omfattar även näringslivsfrågor där den gröna näringen är en viktig del av de försörjande ekosystemtjänsterna och där besöksnäringar har stort beroende av grön- och blåstrukturen.

Det andra strategiområdet är ”boende” där rikt utbud av natur och rekreation är viktigt för att skapa attraktiva boendemiljöer.

Det tredje strategiområdet är ”värden” där huvuddelen av fokus ligger på naturens ekosystemtjänster, med kusten, havet, det öppna landskapet, kulturmiljön och friluftslivet. Här finns nästan alla grönplanens ämnesområden med.

Det fjärde strategiområdet är ”nära” där bland annat allemansrättslig mark, fysisk hälsa och rekreation och cykelinfrastruktur tas upp.

Det femte strategiområdet handlar om ”identitet” där även grön- och blåstrukturen tas upp som viktiga aspekter.

När det gäller mark- och vattenanvändning föreslår översiktsplanen ett nytt grönområde väster om staden samt stärkning av de grönstråk och vattenstråk som finns utpekade.

Miljöprogrammet

De övergripande målen i kommunens vision finns preciserade för grön- och blåstrukturen bland annat i miljöprogrammet 2020–2025 som har ett övergripande mål och fem strategiska miljömål.

Övergripande mål

I Ystad finns hållbara, attraktiva livsmiljöer och förutsättningar för en god jämlik hälsa och livskvalitet i hela kommunen.

Strategiska mål

1. Vattenmiljöer i balans
2. Hållbart nyttjande av markresurser
3. En rik natur- och kulturmiljö
4. En giftfri miljö och ett mer resurseffektivt samhälle
5. Begränsad klimatpåverkan

Folkhälsoprogram

Övergripande mål

I Ystad finns hållbara, attraktiva livs-miljöer och förutsättningar för en god jämlik hälsa och livskvalitet i hela kommunen.

Strategiska mål

1. Jämlika möjligheter till delaktighet, inflytande och mänskliga rättigheter
2. Jämlika livsvillkor genom hela livet
3. Stärkt hälsofrämjande och förebyggande arbete för att utjämna skillnader i hälsa
4. Jämlika förutsättningar för livslångt lärande
5. Trygga och attraktiva miljöer som ger möjlighet till möten mellan människor

3. Organisation

3.1 Övergripande organisation

Arbetet med grönplanen är kommunövergripande och flertalet förvaltningar och bolag blir involverade i någon omfattning. Huvudansvaret ligger på kommunfullmäktige som genom kommunstyrelsen och ansvarig nämnd delegerar det löpande arbetet.

Ändringar i organisation, resurser och tidsplan kan komma att göras utifrån tillgängliga resurser och beslut inför denna mandatperiod. Inför att samhällsbyggnadsnämnden ska besluta om projektuppdrag och projektplan kan därför den organisation som beskrivs nedan justeras.

Samhällsbyggnadsnämnden

- Får varje månad en avstämning om hur arbetet fortgår genom att grönplanen tas med i projektlistan.
- Beslutar om projektplan.
- Deltar i styrgruppen under arbetet med grönplanen.
- Beslutar om att skicka grönplanen på remiss.
- Godkänner grönplanen och skickar det vidare till kommunstyrelsen.

Kommunstyrelsen (KS)

- Godkänner grönplanen och skickar det vidare till kommunfullmäktige.

Kommunfullmäktige (KF)

- Beslutar och antar grönplanen.

Politisk styrgrupp

Grönplanens politiska styrgrupp föreslås vara Samhällsbyggnadsnämndens presidie. Presidiet består av samhällsbyggnadsnämndens ordförande, vice ordförande samt andre vice ordförande.

Projektledaren redovisar strategiska vägval för styrgruppen och förankrar på så vis successivt hur arbetet utvecklar sig och de ställningstaganden som föreslås.

Tjänstemannastyrgrupp

Tjänstemannastyrgrupp består av samhällsbyggnadschef, projekt- och gatuchef, teknisk chef, fastighetschef och stadsbyggnadschef.

Projektledaren redovisar strategiska vägval för tjänstemannastyrgruppen och förankrar på så vis successivt hur arbetet utvecklar sig och de ställningstaganden som föreslås. Tjänstemannastyrgruppen blir också förberedande inför möten i den politiska styrgruppen.

Projektansvarig

Projektansvarig är projekt- och gatuchef. Ansvarar för att projektmålen uppfylls. Är ett bollplank för projektledaren och deltagarna.

Projektledare

Projektledare är tjänsteperson på tekniska avdelningen. Ansvarar för att det praktiska arbetet med grönplanen och driver arbetet framåt. Ansvarar för rapportering till politisk styrgrupp och tjänstemannastyrgrupp. Rapporterar status och budget för aktiviteter till projektansvarig.

Inre arbetsgrupp

Den inre arbetsgruppen utgörs av parkchef, kommunekolog och två landskapsarkitekter varav en är projektledare för grönplanen.

Yttre arbetsgrupp

Den yttre arbetsgruppen är representanter från de verksamheter inom kommunen som närmast berörs av grönplanen. Följande representanter inom kommunens förvaltningar tillhör den yttre arbetsgruppen:

Planarkitekt (Samhällsbyggnadsförvaltningen)

Miljö- och klimatstrateg (Samhällsbyggnadsförvaltningen)

GIS-ingenjör (Samhällsbyggnadsförvaltningen)

Representant från kultur- och fritidsförvaltningen

Referensgrupp

Referensgruppen består av tjänstepersoner som berörs av grönplanen men inte i samma utsträckning som den yttre arbetsgruppen.

Fastighetsavdelningen

Mark och Exploatering

VA-enheten

Kommunikationsenheten

SÖSK-koordinator

Utbildningsförvaltningen

Turism

Social- och omsorgsförvaltningen

Ystadbostäder

3.2 Behov av interna resurser

Arbetet med grönplanen behöver arbetstid för en projektledare samt deltagande på möten för styrgrupp, ledningsgrupp, arbetsgrupp och referensgrupp. Projektledaren finansieras av projektmedel medan övriga deltar inom sina respektive tjänster. För arbetsgruppen kan det röra sig om möten varje månad medan styr- och ledningsgrupp någon gång per kvartal och referensgrupp någon gång per år. Särskilda resurser behövs för GIS, naturvård och kommunikation och dessa blir ofta koncentrerade i vissa perioder.

Projektledare halvtid (ca 3000 timmar under fyra år)

Inre arbetsgruppen tid per person (ca 300 timmar under fyra år)

Planarkitekt (ca 300 timmar under fyra år)

GIS-stöd (ca 600 timmar under fyra år)

Kultur- och fritidsförvaltningen (ca 300 timmar under fyra år)

Miljö- och klimatstrateg (ca 100 timmar under fyra år)

Politisk- och tjänstemannastyrgrupp (ca 30 timmar *per person* under fyra år)

Referensgrupp (ca 15 timmar *per person* under fyra år)

Kommunikationsstöd (ca 300 timmar under fyra år)

3.3 Behov av externa resurser

För att kunna genomföra olika typer av kartläggningar och analyser behöver kommunen ta hjälp av externa resurser i form av konsulter, projektanställningar, examensarbetare och praktikanter. Möjligheten till extern hjälp avgörs till stor del av om det går att få extern finansiering t ex genom LONA bidrag eller motsvarande. De uppdrag som behöver prioriteras för extern hjälp är:

- Sociotopkartering av grön- och blåytornas kvaliteter och nyttjande inklusive bristanalys.
- Medborgarenkät om nyttjande och upplevelser i grön- och blåstrukturen.
- Landskapsvärden i form av det gröna kulturarvet, landskapsbild och pedagogiska värden.
- Landskapsekologiska samband.
- Komplettering av befintlig EST analys.
- Komplettering av landskapskaraktärer

4. Budget

4.1 Interna kostnader

Lönekostnader för en projektledare motsvarande 750 timmar per år, vilket blir totalt 3000 timmar till en kostnad av 1 050 000 kr.

Övrig arbetstid motsvarar cirka 750 timmar per år, vilket blir 3000 timmar totalt till en uppskattad kostnad av 1 050 000 kr i befintliga tjänster.

4.2 Externa kostnader

Externa kostnader så som konsultkostnader, tryckkostnader, specifika kommunikationsinsatser mm beräknas till 262 500 kr per år under 4 år. Detta blir totalt en kostnad av 1 050 000 kr som det söks extern finansiering (LONA) för. Detta kan förstärkas med praktikanter och examensarbeten.

5. Tidplan

5.1 År 2022

Färdigställande av förstudie samt ansökan av LONA-bidrag.

5.2 År 2023 kunskapsinsamling

Presentation av reviderad projektplan för rekreations- och grönstrukturprogram och ändring av namn till grönplan i samhällsbyggnadsnämnden, tidigast mars 2023.

Uppstart av arbetet med grönplan med en kick-off efter ett beslut om LONA-bidrag. Beslut förväntas tas under första kvartalet 2023.

Kartläggning av grönytorna i kommunen (under växtsäsongen)

- Sociotopkartering av grön- och blåytornas kvaliteter och nyttjande inklusive bristanalys.
- Medborgarenkät om nyttjande och upplevelser i grön- och blåstrukturen.
- Landskapsvärden i form av det gröna kulturarvet, landskapsbild och pedagogiska värden.
- Landskapsekologiska samband.
- Komplettering av befintlig EST analys.

Presentation av resultatet av kartläggningarna för politisk- och tjänstemannastyrgrupp samt referensgrupp och andra involverade i organisationen.

Presentation för allmänheten av resultatet av kartläggningen.

5.3 År 2024 fortsatt kunskapsinsamling samt förankring av grönplan

Framtagande av planeringsunderlag och beslutsunderlag. För planeringsunderlaget blir samverkan kring GIS viktigt. Beslutsunderlaget behöver förankras i politisk- och tjänstemannastyrgrupp samt diskuteras i referensgruppen. Under arbetet är det också värdefullt att träffa föreningar som berörs av grönplanen för att diskutera förslag på planerings- och beslutsunderlag.

5.4 År 2025 förslag till grönplan

Sammanställning av förslag till grönplan. Detta innebär en sammanställning av allt insamlat kunskapsunderlag och produktion av bland annat texter och kartor. I detta ingår även att ge förslag på ställningstagande och avvägningar.

5.5 År 2026 samråd och antagande av grönplan

Bearbetning av inkomna synpunkter under samråd samt antagande av grönplan.

Beslut i SAM nämnd, KS och KF. Beslut i de tre instanserna tar minst 3 månader och troligen mer. Därför behövs nästan ett år för att genomföra samråd och antagande.

6. Underlag

6.1 Befintligt interna underlag

Ystads kommun har tagit fram en rad underlag som berör grönplanering och som är viktiga i det fortsatta arbetet. Det saknas dock underlag för vissa ämnesområden och för vissa delar av kommunen som behöver kompletteras. Det finns också behov av att analysera underlagen för att se var det finns aktuella brister i bland annat tillgänglig grönstruktur och viktiga spridningsstråk för växter och djur. De viktigaste befintliga underlagen för grönplanering i Ystads kommun är:

Ystads kommun (2005). Tillägg till översiktsplan 2005: Grönstrukturprogram för Ystad (programmet kommer fortsatt fungera som ett planeringsunderlag).

Ystads kommun (2007). Skötselplan för det kommunala naturreservatet Norra Sandskogen. Antagen av Kommunfullmäktige 2007.

Ystads kommun (2009). Fördjupad översiktsplan för Svarte. Antagen av Kommunfullmäktige 2009.

Ystads kommun (2011). Grönstrukturprogram för Ystad tätort. Antagen av Kommunfullmäktige 2011, inaktuellt.

Ystads kommun (2012). Naturvårdsprogram. Antagen av Kommunfullmäktige 2012.

Ystads kommun (2013). Rörligt friluftsliv i Ystads kommun. Ej antaget men redovisat för KSAU.

Ystads kommun (2014). Fördjupad översiktsplan för Köpingsbro. Antagen av Kommunfullmäktige 2014.

Ystads kommun (2014). Fritidspolitiskt program 2014 – 2017. Antagen av Kommunfullmäktige 2014-09-18, inaktuellt.

Ystads kommun (2016). Staden Ystad 2030. Fördjupning av översiktsplanen för Ystads kommun. Antagen av Kommunfullmäktige i Ystads kommun 2016-06-15 § 94.

Ystads kommun (2018). Cykelplan 2018–2028. Antagen av Kommunfullmäktige 2018.

Ystads kommun (2018) Utredning – Campingplatser och husbilsparkeringar i Ystads kommun. Planeringsunderlag.

Ystads kommun (2018). Ystads kommuns riktlinjer för bostadsförsörjning 2018 - 2022. Antagen av Kommunfullmäktige 2021.

Ystads kommun (2018). Skötselplan för stugområdet Sandskogen. Antagen av samhällsbyggnadsnämnden 2018.

Ystads kommun (2019). Trafikstrategi. Ystads kommun 2019–2030. Antagen av Kommunfullmäktige 2019.

Ystads kommun (2020). Ekosystemanalys. Ystads kommun, ej tätorterna Ystad, Svarte och Köpingebro.

Ystads kommun (2020). Lekmiljöprogram Ystad. (ej antaget, remissversion 2020-02-25)

Ystads kommun (2021). Kommunen Ystad 2030. Översiktsplan för Ystads kommun. Antagen av Kommunfullmäktige 2021.

Ystads kommun (2021). Miljöprogram för Ystads kommun 2021–2025. Antagen av Kommunfullmäktige 2021.

Ystads kommun (2021). Folkhälsoprogram för Ystads kommun 2019–2025. Antagen av Kommunfullmäktige 2021.

Ystads kommun (2021). Dagvattenplan. Intern remiss.

Ystads kommun (2022). Landsbygdsstrategi. Remissversion 2022.

Ystads kommun (2022). Skyfallsplan. Arbeta pågår.

Ej publicerade interna underlag

Ystads kommun (2022). Prioriterat gångnät. Planeringsunderlag.

Ystads kommun (2019). Inventering av grönytor i Ystads tätort samt större byar.

6.2 Befintliga externa underlag

Framför allt Länsstyrelsen i Skåne har en skyldighet att sammanställa aktuellt nationellt och regionalt planeringsunderlag i kommunen för den översiktliga planeringen. Detta sker under den andra halvan av mandatperioden som underlag för planeringsstrategin som ska antas under den första halvan av mandatperioden om inte en översiktsplan antas. Region Skåne har under flera decennier arbetat med Strukturbild Skåne och tagit fram planeringsunderlag som berör grön- och blåstrukturen. Både Boverket och Naturvårdsverket tar fram nationella underlag och vägledning som är viktiga för grönplaneringen. Alltmer av underlagen för grönplanering finns idag som databaser hos regionala och nationella myndigheter och kan laddas ned till kommunen för egna analyser och underlag. Här följer de viktigaste underlagen för grönplanering:

Länsstyrelsen i Skåne län (2006). Kulturmiljöprogram för Skåne.

Länsstyrelsen i Skåne län (2007). Det skånska landsbygdsprogrammet 2007–2013.

Länsstyrelsen i Skåne län (2009). Skötselplan för det statliga naturreservatet Ystad sandskog.

- Länsstyrelsen i Skåne län (2009) Skånes rikkärr.
- Länsstyrelsen i Skåne län (2012). Regional vattenförsörjningsplan för Skåne län.
- Länsstyrelsen i Skåne län (2014). Fritidens landskap vid kusten.
- Länsstyrelsen i Skåne län (2014). Här finns höga naturvärden i Skåne – Artpools- och traktanalys med hjälp av rödlistade arter.
- Länsstyrelsen i Skåne län (2014). Biologisk mångfald i de skånska kommunernas planeringsunderlag och verksamheter.
- Länsstyrelsen i Skåne län (2015). Markhushållning i planeringen – jordbruksmarken i Skåne.
- Länsstyrelsen i Skåne län (2015). Naturvårdsstrategi för Skåne.
- Länsstyrelsen i Skåne län (2017). Genomförandeplan för skydd av tätortsnära natur i Skåne 2016–2020.
- Länsstyrelsen i Skåne län (2017). Användarguide till karttjänsten vatten och klimat.
- Länsstyrelsen i Skåne län (2017). Kommunala ansvarsarter i Skåne.
- Länsstyrelsen i Skåne län (2018). Handlingsplan för Skånes friluftsliv 2018–2021.
- Länsstyrelsen i Skåne län (2019). Handlingsplan för grön infrastruktur.
- Länsstyrelsen i Skåne län (2019). Strategi för formellt skydd av skog i Skåne län.
- Länsstyrelsen i Skåne län (2020). Jordbrukets bidrag till svensk bioekonomi.
- Länsstyrelsen i Skåne län (2020). Strategi för skydd och förvaltning av marina miljöer och arter i Västerhavet.
- Länsstyrelsen i Skåne län (2020). Grön infrastruktur – nulägesrapport 2020.
- Länsstyrelsen i Skåne län (2021). Information om karttjänsten ”Grön infrastruktur – planeringen”.
- Länsstyrelsen i Skåne län (2021). Miljöövervakning i Skåne – Länsprogram för regional miljöövervakning 2021 - 2026 samt en sammanfattning av övrig miljöövervakning i länet.
- Länsstyrelsen i Skåne län (2022). Grön infrastruktur. Planeringsunderlag på Länsstyrelsens hemsida och databas.
- Länsstyrelsen Skåne (2022). Naturvärdesöversikt. Regionalt planeringsunderlag för biologiskt värdefulla områden.
- Länsstyrelsen i Skåne (2022). Kartläggning regionalt friluftsliv (remissversion)
- Naturvårdsverket (2007). Ekosystemansatsen – en väg mot bevarande och hållbart nyttjande av naturresurser. Rapport 5782 december 2007.

Naturvårdsverket (2011). Grönytor i tätorter. Metoder att följa utvecklingen av upplevelsevärden och biologisk mångfald. Marcus Hedblom, Alexandro Caruso, Martin Green & Åsa Ode. Rapport 6411 februari 2011.

Naturvårdsverket (2015). Guide för värdering av ekosystemtjänster. Rapport 6690 augusti 2015.

Naturvårdsverket (2015). Kommunala friluftsplaner. En kunskapsbas för verkningsfulla och användarvänliga kommunala friluftsplaner. Forskningsrapport av Lena Petersson Forsberg. Rapport 6533 april 2015.

Naturvårdsverket (2016). Ekologisk kompensation – En vägledning om kompensation vid förlust av naturvärden. Handbok 2016:1.

Naturvårdsverket och Boverket (2022). Grönplanera! En vägledning om att ta fram en grönplan.

Naturvårdsverket (2022). Indikatorer för hälsopromoverande urbana grönområden – kunskapssammanställning. Rapport 7043.

Region Skåne (2009). Markanvändning i Skåne 2009.

Region Skåne (2012). Grönstruktur i Skåne – Strategier för en utvecklad grön struktur.

Region Skåne (2016). Ett Grönare Skåne – Hur fysisk planering kan möta Skånes miljöutmaningar.

Region Skåne (2022). Regionplan för Skåne 2022 - 2040.

6.3 Behov av kompletterande underlag

Kommunen har behov av flera kompletterande underlag och nya analyser av befintligt underlag. Bland dessa kan nämnas:

- Sociotopkartering som beskriver grönstrukturens kvaliteter för rekreation och upplevelser inklusive bristanalys.
- Medborgarenkät om nyttjande och upplevelser i grön- och blåstrukturen.
- Landskapsvärden i form av det gröna kulturarvet, landskapsbild och pedagogiska värden.
- Landskapsekologisk analys som visar viktiga ekologiska samband i landskapet.
- Uppdaterad naturvårdsplan som visar de mest skyddsvärda naturområdena.
- Komplettering av befintlig EST analys.

7. Kommunikation

7.1 Översikt av intressenter, aktörer och samarbetspartners

Det finns en lång rad intressenter i arbetet med grönplanen och det är viktigt att planera hur kommunikation och dialog med dessa kommer att ske under arbetet.

Internt i kommunens organisation är det de olika förvaltningarna och alla medarbetare samt förtroendevalda. T ex bibliotek, lärare, parkarbetare och turistbyrån kan ha stort intresse av grönplaneringen.

Privata markägare är en viktig grupp som också har stora möjligheter till att medverka i utvecklingen av kommunens grön- och blåstruktur. Här är det viktigt att de får information i ett tidigt skede och har möjlighet att föra en dialog vid behov.

Föreningar är viktiga intressenter och samlar en stor del av invånarna utifrån intressen. Företrädare för föreningar ger en bra inblick i kommuninvånarnas önskemål och intressen.

Näringslivet är viktiga intressenter och då inte minst de gröna näringarna och besöksnäringen.

Länsstyrelsen och Region Skåne genomför regional grönplanering och är en viktig samarbetspart för den kommunala planeringen.

Vattenråden och Havs- och vattenmyndigheten är aktörer som är viktiga i blåplaneringen.

Grönplaneringen behöver också samordnas med intilliggande kommuner så att stråk och områden sammanfaller över kommungränserna.

Aktörer att ta med i ett framtida arbete med grönplan, i ett tidigt skede:

- Jordägarna och LRF
- Byalagsrådet
- Pensionärsrådet
- Tillgänglighetsrådet
- Ungdomsfullmäktige
- Ystads fornminnesförening
- Koloniföreningar
- Svenska kyrkan
- Vattenrådet för Nybroån, Kabusaån och Tygeån
- Svarteåns vattenråd
- Kommunerna Simrishamn, Tomelilla, Sjöbo och Skurup
- Lokala fastighetsbolag
- Föreningslivet (gröna, blå)

- Länsstyrelsen
- Besöksnäringen
- Producenter inom Grön näring (försörjande EST, t ex jakt, fisk mm)
- Region Skåne

7.2 Riktlinjer för dialog med allmänheten

Förslag till fyra insatstidpunkter:

1. Uppstart och informationsspridning. Möjlighet till tidiga inspel och kontakt med resurspersoner och organisationer. Våren 2023.
2. Redovisning av kunskapsunderlag och analyser. Våren 2024.
3. Förslag till grönplan. Presentation av förslaget och dialog med intresserade i samband med samråd. Höst/vintern 2025.
4. Spridning av grönplanen när den är antagen. Höst/vintern 2026

7.3 Kunskapshöjande aktiviteter

Kick off våren 2023. Mediabevakning och intern kunskapsspridning.

Seminarium kring grönplanering när kunskapsunderlag är färdiga. Med både allmänheten, förvaltningsövergripande och politiken.

Dialog kring färdigt förslag inför och under samråd genom 'walk and talk', föredrag, exkursioner, workshops, paneldebatt, medborgarråd etc...

7.4 Kommunikationsplan

En kommunikationsplan ska tas fram i samarbete med kommunens kommunikationsenhet. Planen ska tydligt visa på syfte och mål med kommunikationen och innehålla en strategi för hur Grönplanen kommuniceras på bästa sätt.

Olika kommunikationsmålgrupper och deras respektive behov kommer att specificeras, liksom vilka kanaler som ska användas.

Roller, ansvarsområden och avgränsningar för kommunikationsenhetens insatser ska tydliggöras och vilka talespersoner som ska finnas.

Även en tids- och aktivitetsplan för kommunikationen ska tas fram som ska visa när vilka kommunikationsinsatser ska ske, mot vilka målgrupper och ansvarig för respektive genomförande.